

การศึกษาเชิงวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการ
ดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
AN ANALYTICAL STUDY OF SOCIAL QUALITY DEVELOPMENT BY ABSTINECE
FROM INTOXICANTS CAUSING HEEDLESSNESS ACCORDING TO
THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY

พระสุชีพ วรญาโณ (อินทร์สำราญ)¹

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทและ เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาจากพระไตรปิฎก หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบงานวิจัย ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า การงดเว้นสุราและเมรัยนั้นประสงค์ให้ตระหนักอยู่เสมอถึงความทุกข์อันเกิดแต่การบริโภคอย่างไม่มีสติ งดเว้นไม่ใช้แอลกอฮอล์หรือของมีเมาอย่างอื่น ดูแลสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจเพื่อตัวเองและสังคม ในพุทธปรัชญาเถรวาทได้วางแนวทางในการพัฒนาสังคมด้วยการพัฒนาตนเองเสียก่อน คือ การประพฤติตนตามอริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งแยกออกเป็นกรฝึกอบรมความประพฤติ (ศีล) การฝึกอบรม (สมาธิ) และการทำปัญญาให้แก่กล้ามีความสามารถรู้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง การใช้ศีลข้อ 5 ของบุคคลในสังคมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ย่อมทำให้การทำให้เป็นอนุศลที่เกิดที่เกิเกิดขึ้นทางกาย วาจา และใจเสื่อมถอยไป อันเป็นเหตุให้การกระทำต่างๆ ที่ไม่ดีงาม กลับเป็นความประพฤติที่ดีงาม และเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้ประพฤติปฏิบัติเอง กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้น และยังให้เป็นผู้รู้จักตนเอง มีทักษะเรียนรู้เท่าทันต่อกิเลสตัณหา รู้จักในการสำรวจตนเอง และสามารถประเมินตนเอง และรู้จักดำเนินชีวิต ได้อย่างถูกต้อง

ABSTRACT

This thesis serves the purposes to study abstinence from intoxicants following Theravada Buddhist philosophy, to study social quality development following the above approach, and to analyze social quality development by abstinence from intoxicants following the same. It is based on the qualitative methodology, of which all data are obtained from secondary sources. Findings are presented through the analytical description.

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด.

Outcomes of research findings: The abstinence from intoxicants is to let ones raise their current self-awareness about their hardship incurred by unconscious consumption, refrain from consuming other alcoholic drinks, and look after their physical and mental health by careful consumption for the sake of their own benefits and social benefits. In Theravada Buddhist philosophy, it lays the approach that social development must begin with oneself first. Precisely, it is for those behaving themselves well following The Noble Eightfold Path that is divided into three groups. Each of them is observing precepts, undergoing concentration and developing the absolute wisdom so that ones can perceive conditioned things as they really are. By applying 5th precept as the base of leading ones' lives in the society, it is likely that unwholesome acts generating through bodily, verbal and mental doors due to intoxicants will gradually diminish. In doing so, the fifth precept holders turn a bad course of actions into a good one, thereby reaping the benefits to those who observe it. Certainly, wholesome deeds yet to arise definitely occur. In addition, they are fully aware of their own, possessing skills, realizing how to keep abreast of defilement and craving, recognizing how to survey their own states that enable them to assess themselves and know of how to live their lives correctly.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้สังคมไทยเป็นสังคมที่รับวัฒนธรรมจากถิ่นอื่นหรือจากแดนอื่นเข้ามามาก ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านค่านิยมหรือกระแสสังคมที่ทันสมัยในยุคไอที แฟชั่น ค่านิยม โดยขาดการพิจารณาว่าวัฒนธรรมนั้นเป็นความสิ้นเปลืองหรือมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ทำให้เกิดปัญหาสังคมขึ้นเพราะต้องการตอบสนองความต้องการตามวัฒนธรรมใหม่โดยขาดการพิจารณาไตร่ตรอง สังคมในปัจจุบันจึงเป็นสังคมแบบวัตถุนิยม ความเจริญทางด้านจิตใจไม่มีความสมดุลกับความเจริญทางด้านวัตถุ เมื่อคนมาอยู่รวมกันมาก ๆ ความยุ่งยากความซับซ้อนก็มีมากขึ้น สังคมจะสุขสงบได้ต้องมีกฎเกณฑ์ กติกา ระเบียบของสังคม เพื่อให้คนหมู่มากได้ปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน หากขาดซึ่งกฎเกณฑ์ กติกา ระเบียบของสังคมแล้ว ก็ไม่อาจพัฒนาตนไปสู่คุณธรรมที่สูงกว่าได้ ดังที่ท่านกล่าวในหนังสือทิโดปะเทศว่า “คนและสัตว์เดรัจฉาน ย่อมมีการกิน การนอน การสืบพันธุ์เหมือนกัน แต่สิ่งที่ทำให้คนต่างจากสัตว์เดรัจฉาน คือ ธรรม” (เสถียร โกเศศ, 2507, หน้า 9) สิ่งที่จะนำคนให้เข้าถึงธรรมได้สิ่งนั้นก็คือ กฎเกณฑ์ ระเบียบ ในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า “ศีล” ศีลเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะศีล 5 จึงเป็นมนุษยธรรมเป็นธรรมของมนุษย์ (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2533, หน้า 2) หมายความว่าคนเราจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นมิใช่ว่าจะเกิดมา มีรูปร่างหน้าตาเป็นมนุษย์เท่านั้น จะต้องมีการปฏิบัติศีล 5 สำหรับมนุษย์อีกด้วย การดื่มสุราในสังคมไทย เป็นค่านิยมที่ผิดที่คนยังคงให้ความสำคัญ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าร่วมกลุ่มกับสังคม แม้กระทรวงวัฒนธรรมได้ระบุว่าคนไทยติดสุราเสียเงินค่าสุรามากกว่าทำบุญ เช่น งานบวช งานศพ เฉลี่ยจ่ายค่าสุรา 20,000-25,000 บาท ซึ่งภาคเหนือใช้เงินซื้อเหล้า 32% ทำบุญ ที่เป็นเช่นนี้ ส่วน

หนึ่งก็มาจากสภาพทางสังคมไทยนั่นเองเป็นตัวทำให้เกิดพฤติกรรมนิยมดังกล่าว

ปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบัน เป็นสังคมที่คอยการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ความบกพร่องหรือปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่กับสังคมทุกวันนี้ เกิดจากการกระทำของมนุษย์และความเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ คนไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เป็นพุทธศาสนิกชน ปัญหาที่เกิดขึ้นย่อมเกิดจากชาวพุทธ และจำเป็นต้องอาศัยพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการแก้ไข คือศีล 5 ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับชาวพุทธ พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่จะชี้แนะจิตวิญญาณ และแก้ปัญหาของสังคมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางด้านการเมืองการปกครอง ปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อม และปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น หากขาดหลักพุทธธรรมประครองชีวิตก็จะทำให้เกิดปัญหาของสังคมได้ มนุษย์ธรรมคือ ธรรมสำหรับมนุษย์ อันได้แก่ เบญจศีล หรือนิจศีล คือศีล 5 ซ้อนั้น ศีลข้อที่ 5 ของคฤหัสถ์ ได้แก่ เจตนาการงดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราเมรัยและของมีเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท นับว่าสำคัญมาก เพราะการดื่มสุราเมรัยและของมีเมาเป็นเหตุให้ตั้งอยู่แห่งความประมาท คนประมาทย่อมขาดสติ อันเป็นเหตุให้กระทำความชั่วได้ง่ายกว่าคนทั่วไป ดังพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความไม่ตาย ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย ผู้ไม่ประมาทย่อมไม่ตาย ผู้ประมาทเหมือนคนที่ตายแล้ว” การเสพสุราเมรัยและของมีเมานั้น ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุแห่งการดื่มสุราเมรัยและของมีเมา สุราปานนี้ พระพุทธองค์ทรงบัญญัติให้เป็นศีลข้อหนึ่งในจำนวนศีล 5 ข้อ และได้ทรงแสดงโทษของการดื่มสุราและเมรัยไว้ในอังกุตตรนิกายบาลีว่า ภัยทุกข์ทั้งหลาย การดื่มสุราและเมรัยนี้ เมื่อดื่มประจำ บ่อยครั้งจนเป็นนิสัยย่อมส่งผลให้บังเกิดในนรก กำเนิดเดรัจฉาน เปตวิสัย อนึ่ง โทษของการดื่มสุราและเมรัยอย่างเบาที่สุดนั่นคือ เมื่อมีโอกาสได้เกิดเป็นมนุษย์แล้ว เขาเหมือนกับคนบ้า

นอกจากนี้แล้ว การดื่มสุราและเมรัย ในทางพระพุทธศาสนาจัดว่าเป็นมลทินความเศร้าหมองของการประพฤติพรหมจรรย์ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงความเศร้าหมองของสมณะไว้ 4 อย่าง คือ 1. เพราะการดื่มสุราและเมรัย 2. เพราะการเสพเมถุนธรรม 3. เพราะการยินดีรับทองและเงิน 4. เพราะการเลี้ยงชีพในทางที่ผิด ตามหลักพระพุทธศาสนา คำสอนทั้งหมดเป็นระบบการปฏิบัติ เพราะเหตุที่คำสอนเป็นสังฆธรรมคือ เกิดจากประสบการณ์จริง หรือการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า คำสอนจะให้ผลอย่างแท้จริงเฉพาะผู้ที่นำไปปฏิบัติเท่านั้น ศีลก็อยู่ในลักษณะเดียวกัน แม้ว่าจะเป็นการสอนระดับพื้นฐาน แต่ถ้าคนนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องแล้ว จะมีความสัมพันธ์กับระบบอื่น ๆ และพัฒนาขึ้นไปจนถึงระดับสูงสุด ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ศีลเป็นอย่างไร สมาธิเป็นอย่างไร ปัญญาเป็นอย่างไร สมาธิที่ศีลอบรมแล้วย่อมมีผลมาก มีอานิสงสมาก ปัญญาที่สมาธิอบรมแล้ว ย่อมมีผลมาก มีอานิสงสมาก จิตที่ปัญญาอบรมแล้ว ย่อมหลุดพ้นจากอาสวะโดยสิ้นเชิง คือจากกามาสวะ ภวาสวะ และอวิชชาสวะ

จากพระพุทธพจน์ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ช่วยชี้ให้เห็นว่า ศีลมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นตัวเชื่อมโยงในการพัฒนาคนให้เข้าถึงคุณธรรมทุกระดับ จนถึงจุดหมายระดับสูงสุดทางพระพุทธศาสนา คือ ความสงบสุขสันติในชีวิตของคน ผู้ประพฤติปฏิบัติตามหลักการของศีลจากหลักการและเหตุผลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเชิงวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท โดยนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เพื่อมาประยุกต์ใช้ในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว อันจะส่งผลกระทบที่รุนแรงต่อบุคลากรของประเทศ วิถีชีวิตของระบบสังคมไทยระดับ

ย่อย และระบบของสังคมโดยรวม เพื่อเป็นการหาทางออกสำคัญ ที่จะนำสังคมไทยไปสู่ความสงบสุขยั่งยืน และมั่นคงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
- 2.2 เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ศีลข้อที่ 5 กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทดังนี้

- 3.1 ด้านเอกสาร ประกอบด้วย คัมภีร์พระพุทธศาสนา ตำรา หนังสือ และเอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นต้น
- 3.2 ด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเชิงวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทยยุคปัจจุบันด้วยศีลข้อที่ 5 ในพุทธปรัชญาเถรวาท

4. ปัญหาที่ต้องการทราบ

- 4.1 ศีลข้อที่ 5 สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างไร
- 4.2 ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทยยุคปัจจุบันด้วยศีลข้อที่ 5 ในพุทธปรัชญาเถรวาท

5. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

- สังคม** หมายถึง กลุ่มคนในสังคมไทย
- การพัฒนา** การทำให้ดีขึ้น ให้เจริญขึ้นไป
- คุณภาพชีวิต** หมายถึง ความรู้อันประเสริฐที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว
- การพัฒนาสังคม** หมายถึงการทำให้สังคมมีคุณภาพมากขึ้น ด้วยกระบวนการเพิ่มพูนในวินัย (ศีล) ฝึกฝนความอดทน (สมาธิ) ความสามารถในการเรียนรู้ (ปัญญา) ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบแก่คนในสังคม
- พุทธปรัชญาเถรวาท** หมายถึงปรัชญาทางพระพุทธศาสนา

6. ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาวิจัยได้ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต, 2538, หน้า 770) ได้ให้ความหมายของศีลข้อที่ 5 นี้ว่า เว้นจากสุราเมรัย และของเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือไม่เสพของมีนเมา ไม่เบียดเบียนสติสัมปชัญญะของตนเอง โดยสารถยะว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาทหลังพลาตมัวเมา เนื่องจากการใช้สิ่งเสพติด ที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ

พันเอกปิ่น มุกขนันต์ (2514, หน้า 426) ได้ให้คำจำกัดความในข้อนี้ว่า เจตนาการงดเว้นจากการดื่มน้ำเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่ประมาทนี้ ท่านจำกัดความไว้ว่า เฉพาะสิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นสิ่งที่ต้องห้ามในสิกขาบทข้อนี้ เพราะเมื่อเสพเข้าไปในร่างกายแล้วทำให้สติเลือนลอย ขาดการควบคุมตนเอง ดังนั้นในทางปฏิบัติต้องถือหลักการใหญ่เป็นหลัก กล่าวคือ งดเว้นจากการเสพสิ่งมีนเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาททุกชนิด

พระมหาไพฑูริย์ สุทธรวิโร (2536, หน้า 42) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องบาปในพระพุทธศาสนาเถรวาท พอสรุปความได้ว่า การดื่มสุราทำให้เกิดความสูญเสียมาก ไม่ใช่เฉพาะคนสามัญชนเท่านั้น แม้แต่ผู้ที่มีคุณธรรมพิเศษ เมื่อดื่มสุราเข้าไปแล้ว ก็ทำให้เกิดความเสื่อมเสียมารยาทเป็นที่น่าอับอายพร้อมคุณธรรมที่ดีที่มีอยู่ก็เสื่อมไปด้วย

กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล (2542, หน้า 122) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 614 คน พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาชายในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 66.8 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีระดับค่อนข้างสูง คือดื่มระดับมาก ร้อยละ 2 ดื่มระดับปานกลางถึงมาก ร้อยละ 34.4 ดื่มระดับปานกลาง ร้อยละ 30.5 ดื่มระดับน้อย ร้อยละ 21.5 และดื่มเป็นครั้งคราว ร้อยละ 11.7 นักเรียนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 65.1 มีแนวโน้มที่จะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ลักษณะการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการดื่มเพื่อการสังสรรค์ทางสังคม การคล้อยตามกลุ่มเพื่อนสามารถทำนายการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ร้อยละ 34 และความพึงพอใจราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สามารถทำนายการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปในทางที่ผิดได้ร้อยละ 20.3 นอกจากนี้พบว่าทัศนคติและการรับรู้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

พระมหาสำราญ ญาณสำโร (พินตอน) (2542, หน้า 125) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่องละเมิด ศีลข้อ 5 ที่มีผลต่อสังคมไทย พบว่า ปัญหาที่มีผลต่อสังคมไทยมากที่สุดในปัจจุบัน คือ ปัญหาสิ่งเสพติดที่ระบาดอยู่ในสังคมไทย ในเรื่องนี้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีเหตุผลที่ยอมรับข้อเท็จจริง คือเป็นเพราะขาดหลักธรรมข้อปฏิบัติสำหรับมนุษย์ อันเรียกว่า “ศีล” โดยเฉพาะศีลข้อที่ 5 ว่าด้วย เรื่องสุราเมรัย และของเมา เกิดจากสาเหตุ 2 ประการ

1. **ปัจจัยภายใน** คือ ตัวเราเองเป็นปัญหา กล่าวคือมีวิชาเป็นตัวนำ เพราะธรรมดาศาปถุชนทั่วไปย่อมมีความโลภ ความโกรธ และความหลง

2. **ปัจจัยภายนอก** คือ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม นั่นคือ ค่านิยมทางสังคม สื่อสารมวลชน ทัศนคติ

ทั้ง 2 ประการ เรียกว่า แรงจูงใจ ซึ่งเป็นสาเหตุหรือเป็นมูลเหตุแห่งปัญญาทั้งปวง มีผลกระทบตามมา เช่น ปัญหาสุขภาพกายและจิตใจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาการศึกษา ปัญหาเศรษฐกิจ และเป็นปัญหาสังคมโดยรวม

พระครูสุมน์ธรรมธาดา (สายัน บวบชม) (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาปัญหาและทางออกของการติ่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย พบว่า 1.สภาพและปัญหาการติ่มสุราในสังคมไทย ก่อให้เกิดปัญหาลูกโซ่ที่เกี่ยวข้องกันไปหมดแทบทุกเรื่อง ทั้งความฟุ้งเฟ้อ ความยากจน ครอบครัวแตกแยก มีปัญหา ก่อให้เกิดอาชญากรรมต่างๆ อุบัติเหตุ โรคมัยสารพัดรุนแรง การสูญเสียทรัพยากรบุคคล และสูญเสียทางเศรษฐกิจของสังคมไทยโดยรวม 2. มี ผลกระทบของการติ่มสุราต่อสังคมไทย ทำให้เกิดความเชื่อผิดคิดว่าการติ่มสุราเป็นวัฒนธรรมการติ่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่แทรกซึมอยู่ในทัศนคติ จนทำให้ผู้คนในสังคมมองว่าการติ่มเป็นเรื่องปกติ แม้แต่งงานบุญก็ยังไม่วางการติ่มด้วยเช่นกัน การติ่มสุรากล่อมทำให้ผู้ติ่มขาดสติ ขาดความยับยั้งชั่งใจ และกระทำความรุนแรง อันเป็นปัญหาของสังคม 3. การหาทางออกในการแก้ปัญหาการติ่มสุราตามหลักพุทธธรรม การนำหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาการติ่มสุราในสังคมไทย คือ 1) เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคลนั้นการใช้ 3 ประการ คือ (1) อบายมุข 6 (2) เบญจศีล และ (3) สติสัมปชัญญะ 2) เพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพจิตและชีวิตบุคคลในครอบครัวมี 2 ประการ คือ (1) หลักขราวาสธรรม (2) หลักสังคาลกสูตร และ 3) หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องการแก้ปัญหาผลกระทบต่อสังคมโดยรวม มี 3 กลุ่มคือ (1) ชันติ ไสร็จ (2) เบญจธรรม และ (3) ญาณธรรมมีกัตถธรรม

รุ่งทิพย์ มาศงามเมือง และคณะ (2554, หน้า 143) ได้ศึกษาเรื่อง การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักเรียนไทย : สาเหตุและการป้องกัน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,923 คน วิจัยเชิงปริมาณ พบว่า นักเรียนนักศึกษาอายุ 41-63 ติ่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือหลายชนิด ติ่มประมาณ 3-4 ครั้ง เนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เช่น วันปีใหม่ วันเกิด โดยชอบติ่มกับกลุ่มเพื่อน เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ที่นิยมได้แก่ สุรา เบียร์ และไวน์ และพบว่า ตัวแปรอิสระเรื่องเพศ อายุ ชั้นเรียน การหนีเรียน การไปเที่ยวสถานเริงรมย์ การทำงานบ้าน การติ่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของพี่น้องและเพื่อน มีความสัมพันธ์กับการติ่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักเรียน นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 วิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า สาเหตุที่นักเรียนนักศึกษาติ่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพราะอยากรู้ อยากลอง ติ่มตามเพื่อน ติ่มในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ติ่มเพราะอยากสนุกสนาน หรือมีความกล้าใจ การติ่มสุราของนักเรียน นักศึกษาชายถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา

อวิस्ता จันทร์แสนตอ (2541, หน้า 109) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่งเสริมและผลกระทบจากการเสพติดสุราสตรี กลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีผู้เสพติดสุราที่อาศัยในชุมชนเขตนครเชียงใหม่ จำนวน 7 ราย โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างและญาติ พบว่า ปัจจัยนำที่ทำให้เสพติดสุรา คือ ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว ในวัยเด็ก มีแบบอย่างบุคคลในครอบครัวติดสุรา สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยให้ติ่มสุรา ส่วนผลกระทบจากการติดสุรา คือ ปัญหาสุขภาพ การทำร้ายตนเองตลอดจนพยายามฆ่าตัวตาย หน้าที่การงานบกพร่อง สูญเสียเงินทอง มีปัญหาด้านสัมพันธ์ภาพกับครอบครัวเพื่อนบ้าน มีปัญหาเพศสัมพันธ์กับคู่สมรส และมีความรู้สึกกับตัวเองด้านลบ

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบได้ว่า การดื่มสุรามีผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของบุคคล และมีผลกระทบต่อระบบของสังคมตั้งแต่ครอบครัว สังคมรอบข้าง ตลอดถึงสังคมใหญ่ระดับประเทศ โดยจะต้องอาศัยหลักการและวิธีการในทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือช่วยเชื่อมประสาน เพื่อพัฒนาคนพัฒนาชาติให้เป็นสังคมคุณภาพตามหลักพุทธธรรมต่อไป

7. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากเอกสารซึ่งมีขั้นตอนของการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลหลักจากพระไตรปิฎก รวมทั้งอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์ วิเสสอื่นๆ
2. ศึกษาผลงานทางวิชาการอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย และสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ต่างๆ
3. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาด้วยวิธีวิจัยอย่างเป็นระบบ
4. สรุปผลและนำเสนอผลการวิจัยอย่างเป็นระบบต่อไป

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เพื่อทราบการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

8.2 เพื่อทราบการพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

8.3 เพื่อทราบการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

9. สรุปผลการวิจัย

จากศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษเชิงวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ศึกษาการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท “สุรา” หมายถึง ของเมา, น้ำที่ให้ผู้ดื่มให้เมา และหมายถึงเมรัยด้วยสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทและเสพติดให้โทษสุรามีผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของผู้เสพต่างหากที่เป็นเหตุผลสำคัญให้สุรามีบทบาทสำคัญในสังคมแทบทุกแห่งจนกระทั่งปัจจุบัน ไม่ว่าจะป็นนัยให้คุณหรือให้โทษก็ตาม แต่สุราก็ได้รับการยกย่องว่าเป็นน้ำอมฤต คนจำนวนไม่น้อยเห็นว่าสุรา เป็นสิ่งเสพติด ในบางสังคม สุราเป็นทั้งสิริมงคลและสิ่งต้องห้าม และในทำนองเดียวกันสุรา ก็มีสรรพคุณเป็นยาสำหรับบางคน ขณะที่ให้โทษต่อสุขภาพมีมากกว่า หลักฐานเก่าแก่ที่สุดเท่าที่ค้นพบ ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของสุราในประเทศไทย คือ บันทึกของชาวจีนที่มากรุงศรีอยุธยา ช่วงปี พ.ศ.1950-1952 โดยพูดถึงชาวพื้นเมืองไว้ว่า “ใช้อ้อยมากลั่นเป็นเหล้า” ทั้งนี้ บันทึกลั่นนี้อาจจะคลาดเคลื่อนได้เพราะนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน ไม่พบว่า คนไทยกลั่นสุรจากอ้อย (ซึ่ง ก็คือ เหล้ารัม) คนไทยถึงจะปลูกอ้อยมานานแล้ว กระนั้นก็ไม่รู้จักการทำน้ำตาลจากอ้อย จนกระทั่งชาวจีนได้นำเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 2 ดังนั้น การเอากากน้ำตาลจากอ้อยมาทำสุรากลั่น จึงน่าจะเป็นวิธีการในสมัยหลังๆ เมื่อถึงสมัยพระนารายณ์ คนไทยรู้จักสุรากลั่นแล้ว โดยเรียกว่า “เหล้าโรง” ส่วนฝรั่งเรียกว่า “เหล้า

อารัต” แต่ล่าสุดแบร์เรียกว่า “เหล้าบรันตีจากข้าว” นอกจากสุราที่กลั่นจากข้าวแล้ว ยังมีสุราที่ทำมาจากเผือก และมัน ดังในพระราชกำหนดใหม่ได้ระบุถึง “น้ำตาลส้ม น้ำกระแช่ น้ำยาอ้อย” ส่วนข้าวโพดยังเป็นวัตถุดิบอีกประเภทหนึ่งที่ใช้ทำสุราในประเทศไทย

สุราที่มีมาในพระไตรปิฎกคือในวินัยปิฎก สุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก คือสุราเมรัยและยาตองในที่นี่ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัตรปฏิบัติของสมณะและพราหมณ์ โดยที่การงดดื่มสุราเมรัยและยาตอง พระพุทธเจ้าทรงรับรองว่าเป็นสิ่งที่ดีอยู่แล้ว แต่การจะให้ดีที่สุดต้องเจริญเมตตาจิตอันไม่มีเวร ไม่มีควมเบียดเบียน ทำให้แจ้งซึ่งใจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้เพราะอาสวะสิ้นไปด้วยปัญญาอันยิ่งด้วยตนเอง ในปัจจุบันซึ่งมีกฎเกณฑ์ในการห้ามที่ชัดเจน

2. ศึกษาการพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท การพัฒนาสังคม คือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดย การเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น จากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจเพื่อการทำ สิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาสังคมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกว่าช่วงที่ผ่านมา ในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 8-10 สังคมไทยได้อัญเชิญหลัก”ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัวชุมชน สังคม จนถึงระดับประเทศ ซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทุกภาคส่วนในสังคมไทยเห็นพ้องร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงเป็นการนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกัน ยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่การกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่ง

สอดคล้องกับหลักมัชฌิมาปฏิปทาในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาจึงได้วางแนวทางในการพัฒนาตนเองเสียก่อนซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาที่ถูกต้องดีงาม (กรรมดี) เพื่อที่มนุษย์เราจะนำมาจัดปิดเป่าความทุกข์ คือ การประพฤติตนตามอริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งแยกออกเป็นกรณการฝึกอบรมความประพฤติ (ศีล) การฝึกอบรม (สมาธิ) และการทำปัญญาให้แก่กล้า มีความรู้แจ้งเห็นจริงในทุกขัง อนิจจังและอนัตตา จนหลุดพ้นจากอวิชชา ตัณหาและอุปาทานในที่สุด การพัฒนาในพุทธศาสนา ก็คือ การปฏิบัติตนให้เกิดความรู้ที่แท้จริงนั่นเอง และมีหลายระดับด้วยกัน แต่จุดหมายของการพัฒนาหรือความรู้ในพุทธศาสนานี้มีอย่างเดียว คือ ต้องการที่จะดับอวิชชา ทำอวิชชาให้เกิดขึ้นหรือทำตัวเองให้พ้นจากความไม่รู้ไปสู่ความรู้ เพราะถ้าไม่มีอะไรที่มนุษย์จะรู้ไม่ได้ จะมีก็แต่สิ่งที่ยังไม่รู้เท่านั้น นั่นคือ มนุษย์มีศักยภาพในการที่จะทำตนเองให้หลุดพ้นไปจากความทุกข์ จากปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ทำชีวิตตนเองให้บริสุทธิ์ได้ ขอเพียงให้ลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง มีความตั้งใจจริงสม่ำเสมอตามหลักการพัฒนาชีวิต มนุษย์ทางพุทธศาสนาจึงถือว่า มนุษย์เรามีประสาทรับรู้ 6 ทางในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์นั้น ประสาทสัมผัสทั้ง 6 อย่างนั้นต้องทำงาน (พัฒนา) ร่วมกันจึงจะเกิดผลแห่งการพัฒนาที่ถูกต้องได้ ซึ่งการจะพัฒนาได้จะต้องมีสติคือปราศจากสุราและสิ่งเสพติดอันเป็นเหตุให้ขาดสตินั่นเอง

3. วิเคราะห์การพัฒนาสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ปัญหาอันเกิดเพราะสุรานั้นก็จะได้แก่ ปัญหาครอบครัว อันได้แก่ การทะเลาะวิวาทและหย่าร้างสร้างผลกระทบต่อทายาทที่จะต้องรับผลแห่งปัญหานั้น และก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมมากมาย ความรุนแรงของปัญหาเหล่านี้เป็นเรื่องบ่งชี้ว่า การดื่มสุรานั้นกลายเป็นปัญหาใหญ่ เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งของสังคมในปัจจุบันที่จะต้องหาทางหรือวิธีการที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นอย่างจริงจัง และเป็นไปในทางที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดความสูญเสียมากไปกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

สาเหตุการละเมิดศีล 5 คือ สาเหตุการละเมิดศีลข้อที่ 5 ในสังคมปัจจุบัน คือ มีแหล่งอบายมุขเกิดขึ้นอย่างมากมายทุกๆ ที่ เครื่องทองของเมาหาซื้อได้ง่ายๆ ดื่มสุราและสิ่งเสพติด เครื่องทองของเมาเพื่อเข้าสังคมญาติ มิตรในเทศกาลสำคัญต่างๆ ถ้าวินหากเป็นการฉลองต้องมีของมีนเมา อยากอด และอยากเป็นหนึ่งใน ขาดสติไม่กลัวบาป หลงว่าเป็นหนทางลดความเครียด, สร้างสัมพันธ์ระหว่างกันแสดงความชื่นชมยินดี แพ้ชั้น สังคม ค่านิยม สังคมไทยยังเป็นการพบปะพูดคุยในทางลึกลับจึงต้องใช้ ของมีนเมามาช่วยสร้างสัมพันธ์ไมตรี มีการดื่มเหล้าจนทำให้เสียหายต่องานในหน้าที่ ความไม่เข้มแข็งในจิตใจ, วัฒนธรรม, การส่งเสริมทางเศรษฐกิจ ทางราชการคิดถึงผลประโยชน์มากกว่า จึงมีการขายสิ่งเสพติด เช่น สุรา เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขาดการอบรมในเรื่องของการรักษาศีล หรือส่งเสริมให้คนดื่มสุราหรือของมีนเมา โดยมีการโฆษณาชวนเชื่อทางสื่อต่างๆ

แนวทางการพัฒนาคุณสังคมด้วยการงดเว้นศีลข้อที่ 5 คือ ตักเตือนให้รู้ผล, กระทำด้วยความพอดี ควรสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง ดื่มให้ดื่มเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์แทน, รมรงค์การดื่มนม ดื่มน้ำผลไม้แทนเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สร้างความตระหนักให้เกิดระลึกได้อย่างสม่ำเสมอ ควรรู้จักกลกิเลสความอยาก ต้องรู้ว่าเหล้าเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อสุขภาพ หน้าที่การงาน ลดความอยากลง การอดทน อดกลั้น มีสติ ต้องหากิจกรรมอย่างอื่นทำ เช่น เล่นกีฬา วาดรูป อ่านหนังสือ เป็นต้น จะได้ไม่เหงา, เลิกคบเพื่อนที่ไม่ดี มีเพื่อนได้โดยไม่ต้องดื่ม, มีสติในตัวเอง ชี้ให้เห็นถึงโทษของสุรา ลด ละ เลิกการขายของมีนเมา, จำกัด้วยของผู้ขาย

ผู้เสพ,บทลงโทษ ยกเลิกแหล่งอบายมุข บุคลากรต้องมีสติทุกเมื่อ,ไม่ประมาท ตระหนักว่าจะขาดสติ สัมผัสปัญญา เกิดความประมาท อบรมศีล 5 รัฐมีมาตรการในการควบคุมอย่างเข้มงวด ให้ความรู้แก่เยาวชน เพื่อไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ผู้ใหญ่ควรทำตัวให้เป็นแบบอย่างกับเยาวชน ประชาสัมพันธ์โทษของ การเสพของมีนเมา เสียทั้งทรัพย์ ครอบครัว และสังคมเอาจริงกับกฎหมายและลดแหล่งอบายมุข (จำกัด จำนวน) สังคมไม่ควรส่งเสริมให้มีการผลิต, เปลี่ยนแปลงค่านิยมไม่ให้งานมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ควรเน้น นโยบายระดับชาติโดยการไม่ให้เกิดผลิตสินค้าที่ต้องเป็นอบายมุข โดยตัวเอาเอง ครอบครัวและสังคม มีส่วนร่วมกันในการแก้ไขปัญหาการละเมิดศีลข้อที่ 5

การส่งเสริมศีล ข้อ 5 กับการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นจุดเริ่มต้นในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เรียกว่า เป็นผู้ที่มีสัมมาทิฐิ ย่อมรู้จักสิ่งที่เป็นประโยชน์ และสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นรากฐานให้ธรรม อื่นๆ ย่อมมีความประพฤติชอบต่อตนเอง และผู้อื่นในทางที่เป็นคุณ และ การดื่มสุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่ง ความประมาท ก็จะไม่เกิดขึ้นโดยอาศัยศีลข้อ 5 เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต และของบุคคลที่แสดงมาใน ทางสังคม ที่เกิดขึ้นทางกาย วาจา และใจ เสื่อมถอยไปจึงเป็นเหตุให้ ต่างๆ ที่ไม่ดีงาม กลับเป็นความประพฤติ ที่ดีงาม และเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้ประพฤติปฏิบัติเอง กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้น และยังให้เป็น ผู้รู้จักตนเอง มีทักษะเรียนรู้เท่าทันต่อกิเลสตัณหา รู้จักในการสำรวจตนเอง และสามารถประเมินตนเอง และ รู้จักดำเนินชีวิต ได้อย่างถูกต้องด้วย เช่น สามารถบอกได้ว่าตนเป็นใคร มีความสามารถอะไรบ้างประพฤติ ปฏิบัติอย่างไรเพราะศีล 5 เป็นเครื่องมือในการฝึกฝนอบรมมนุษย์ให้เป็นสัตว์ประเสริฐ จนสามารถอยู่ร่วมกัน ในสังคมอย่างสันติ มีสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน มีวัฒนธรรมและศาสนา เป็น เครื่องขัดเกลา มีกฎหมาย และมี กติกาของสังคมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตที่สงบสันติ และยังสามารถ พัฒนาตามหลักพุทธศาสนาก้าวถึงความพ้นทุกข์ได้ในที่สุด เมื่อบุคคลมีสติในการทำงาน มีสติการดำเนินชีวิต ประจำวัน มีความรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะทำให้บุคคลทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิด ประสิทธิภาพต่อองค์กรและยังเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและ เอกชน และสังคมต่อไป

10. บรรณานุกรม

ก. เอกสารปฐมภูมิ

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2525). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ข. เอกสารทุติยภูมิ

1) หนังสือทั่วไป

กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้. (2526). **ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม**. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร.

ชวบน พลตรี. (2537). **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา. (2549). **หมู่บ้านปลอดเหล้า**. กาฬสินธุ์ : จำปาทอง ปรินันต์.

บุญเลิศ จุลเกียรติ. (2550). **สุรากับสุขภาพในคู่มือรณรงค์ป้องกันปัญหาจากสุรา**. กรุงเทพมหานคร :

- สมาคมป้องกันปัญหาจากสุรา.
บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ และคณะ. (2551). **ทิศทางการรณรงค์ขับเคลื่อนสู่สังคมปลอดเหล้า : บทสังเคราะห์จากปฏิบัติการเครือข่ายศาสนาและชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : สุพีเรียพริ้นติ้งเข้าจำกัด.
ประภาศรี สีหอำไพ. (2535). **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
_____. (2534). **วัฒนธรรมทางภาษา**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
พุทธทาสภิกขุ. (2532). **กฏปิศาจ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.
_____. (2535). **ฟ้าสาบทางประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
_____. **หลักธรรมของผู้ครองเรือน**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, มปป.
_____. (2539). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
_____. (2538) **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
_____. (2540). **ไอทีภายใต้วัฒนธรรมแห่งปัญญา (ศาสนากับยุคโลกาภิวัตน์)** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
_____. (2541). **เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
_____. (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
พระราชวรมนี, (ประยูร ปยุตโต). (2528). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
_____. (2530). **ปรัชญาการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2539). **พระพุทธศาสนายุคโลกาภิวัตน์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
พระไพศาล วิสาโล. (2537). **ประวัติศาสตร์การบริโภคสุราในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทดีไซร์ จำกัด.
พระสัทธัมมาโชติกะ ธัมมาจริยะ. (2539). **ปรมัตถโชติกะ มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา ปริเฉทที่ 5 เล่ม 2**. กรุงเทพมหานคร : ทิพยวิสุทธี.
พันเอกปิ่น มุกขนันต์. (2514). **แนวการสอนธรรมะ ตามหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา.
_____. (2514). **แนวสอนธรรมตามหลักสูตรนักธรรมตรี** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์. พิสิฐ เจริญสุข. (2543). **เบญจศีล - เบญจธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา. มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2531). **มังคลัตถทีปนี แปล เล่ม 3**. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. **การประชุมสัมมนาเรื่องการสอนจริยศึกษาในโรงเรียน**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2528). **พจนานุกรม**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2539). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2524). **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา** อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.
- _____. (2524). **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา** อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ลัดดาวัลย์ สัญปริดากุล. (2532). **แอลกอฮอล์หรือยาพิษ**. วารสารสวนดอก ฉบับที่ 4 (กค.- สค.).
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2533). **มนุษย์ธรรม**. กรุงเทพมหานคร : ชวนการพิมพ์.
- _____. (2530). **พระสูตรตันตปิฎก**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เสถียร โกเศศ. (2507). **ทิโตปเทศ**. กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์.
- สุภัตรา สุภาพ. (2514). **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม : ครอบครัว: ศาสนาประเพณี**, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2531). **ปัญหาสังคม** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพัฒน์ วีระเจริญ. (2541). **ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สนั่น ปัทมะทิน. (2535). **ภาษาไทยที่สื่อมวลชนอาจใช้ผิดพลาด**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- เสกสรรค์ ทองคำบรรจง. (2541). **ศุภนิเทศสารรายสองเดือน**. ปีที่ 43 ฉบับที่ 510 ก.ค.- ส.ค. /2541. กรุงเทพมหานคร : บริษัททรงสิทธิ์วรรณ.
- สมาคมป้องกันปัญหาจากสุราแห่งประเทศไทย. (2540). **เหล้ากับคุณภาพชีวิต**. สมาคมป้องกันปัญหาจากสุราแห่งประเทศไทย.
- สมภพ เรืองตระกูล. (2528). **คู่มือจิตเวชศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- อาภาภิรม. (2525). **สังคมวิทยา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร :โอเดียนสโตร์.
- อุทัย หิรัญโต. (2526). **สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา - มนุษยวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- องค์กรเครือข่ายงดเหล้า. (2547). **ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

2) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ รายงานการวิจัย

- กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล. (2542). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอาชีวศึกษาชายในกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.

พระมหาไพฑูริย์ สุทธิวิจิโร. (2536). “การวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องบาปในพุทธศาสนา เถรวาท”.

วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสำรวย ญาณส่วโร (พินดอน). (2542). “ผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ 5 ที่มีต่อสังคมไทย”.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รุ่งทิพย์ มาศงามเมืองและคณะ. (2554). “การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักเรียนไทย : สาเหตุ

และการป้องกัน”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.

พันตำรวจตรีหญิง หทัยรัตน์ ต๊ะอินทร์. (2545). “พฤติกรรมการดื่มสุรากับการเกิดอุบัติเหตุจราจรของผู้ประสบอุบัติเหตุจราจรที่มาบริการในห้องฉุกเฉิน และอุบัติเหตุของโรงพยาบาลตำรวจ”.

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศุภย์บ่าบัตร์รักษาเยาเสพติดชอนแก่น. (2548). “อุบัติเหตุการดื่มและแบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของ

เด็กเยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายหลังนโยบายคุ้มครองเด็ก”. งานวิจัยอิสระ : สถาบันธัญญรักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

อวิस्ता จันทรแสนตอ. (2541). “ปัจจัยส่งเสริมและผลกระทบจากการเสพติดของสตรี”. **วิทยานิพนธ์**

ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อำนวยการ พิรุณสาร. (2538). “การดื่มและการให้คุณค่าของเหล้าของเยาวชนชายในกรุงเทพมหานคร : ศึกษา

เฉพาะกรณีผู้ขับขี้ออเตอร์ไซด์รับจ้างหน้า”. **วิทยานิพนธ์ สาขาวิชามานุษยวิทยา ประยุกต์,** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.

3) เอกสารอื่น และทางเว็บไซต์ :

แพร่ภาพทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 3,5,7 สี และช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ช่วงปี 2539 - 2540.

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2541), หน้า 14. และแพร่ภาพทาง สถานีโทรทัศน์ ช่อง 3,5,7,9 ช่วงปี 2541.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), “แอลกอฮอล์ ทำร้ายตัวเองและสังคม”, 26 กรกฎาคม /2549, <[http : www. thaihealth. or. th/ cms/ detail. php. htmiv](http://www.thaihealth.or.th/cms/detail.php.htmiv) <26-July- 49>. [1 สิงหาคม 2556].

<http://www.khonkaenlink.info/news/imag/newspaper/thairath.jpg> และ <http://www.thairath.co.th/> [1 กันยายน 2556].

<http://www2.manager.co.th/mwebboard/>[14 กันยายน 2556].

<http://www2.manager.co.th/mwebboard/>[16 กันยายน 2556].

เหล่าหรือไวน์ อันตรายไม่แตกต่าง”, **จดหมายข่าวเครือข่ายองค์กรงดเหล้า,** ปีที่ 4 ฉบับที่ 29 มิถุนายน 2550 : 9.

11. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากสถาบันศึกษาหลายท่าน หลายฝ่ายด้วยกันที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำ และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบคุณทุกท่าน ทุกฝ่าย ดังนี้

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงไปด้วยดีโดยได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และขออนุโมทนาขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านในบัณฑิตวิทยาลัยผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่อผู้วิจัยตลอดมา กราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณพระราชปริยัติวิมล, ดร. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย

มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเย็ด ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก กราบขอบคุณ พระมหาประภาส ปรีชาโน, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำให้ข้อคิดเห็น ที่เป็นประโยชน์ ตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และกราบขอบคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกรูป/ท่าน ที่ควบคุมการสอบแนะนำให้งานวิจัยนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ จึงขออนุโมทนาขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ขออนุโมทนาขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่คอยประสานงานในการ ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าหาข้อมูลในการ ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

อนึ่งความสำเร็จในการศึกษาและประโยชน์ที่เกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอใช้เป็น เครื่องสักการบูชาแด่พระพุทธคุณพระธรรมคุณพระสังฆคุณพระคุณมารดาบิดา และบูชาพระคุณครู อุปัชฌาย์อาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้ขอแผ่คุณความดีแก่ผู้มีอุปการคุณทุกท่านในโอกาสนี้ด้วย